

Kansallista hedelmäpuiden kokoelmaa täydennetään

Keväällä 2012 alkaneessa suomalaisten omenan ja päärynän paikallislajikkeiden syntyä ja alkuperää tutkivassa hankkeessa kootaan tietoa eri tavoin muotoutuneesta omalaatuisesta lajikkeistosta

TEKSTI: Maarit Heinonen ja Hilma Kinnanen

KUVA: MTT:n arkisto/Maarit Heinonen

Tutkimusryhmä vierailee niissä vanhoissa puutarhoissa, joissa muistitiedon ja vanhan kirjallisuuden pohjalta arvellaan kasvavan paikallislajike. Kiinnostavimmista puista otetaan lehtinäytteet, joista tehdään DNA-analyysi. Analyysituloksen perusteella voidaan saada lajikevarmistus.

Etsinnässä on eri puolilla Suomea paikallisesti syntyneitä omenan ja päärynän lajikkeita, joita tiedetään vanhan puutarha-alan kirjallisuuden perusteella olevan lähes 90 erilaista. Mukana on myös Karjalankannaksella suomalaisten kylvämät siemenpuut, jotka levisivät paikalliseen viljelyyn ja myös nykyisen Suomen puolelle.

Huivitus innoittajana

Jäljitämme paikallislajikkeiden synthyistoriaa yhdistämällä vanhaa puutarha-alan kirjallisuutta ja DNA-lajikeanalyysin tietoa paikalliseen muistitietoon. Paikkakuntalaisten tiedot ja muistot ovat ensiarvoisen tärkeitä, sillä niiden avulla pääsemme lähelle paikallislajikkeen emo-puuta tai vanhoja puuyksilöitä.

Hankkeen innoittajana on vuonna 2010 MTT:n paikantama ja todentama Huivitus-omena alkuperäiseltä kasvupaikaltaan Korpelan torpan pihalta. Se löytyi yläneläisen muistitiedon ja vanhan pomologisen kirjallisuuden avulla. Lajike saatiin varmistettua lehtinäytteestä tehdystä DNA-analyysistä. Tämä aiemmin Korpelan omenana tunnettu puu

varmistettiin omajuuriseksi juurivesan lehtinäytteestä.

Vaikka emme pääsisikään emopuun juurille yhtä hyvin kuin 'Huivituksen' kohdalla on käynyt, etsimme tietoa, millä tavoin kukin paikallislajike on levinnyt viljelyyn, ja esiintyykö sitä vielä syntyseuduillaan.

Paikkakunnille nimikkopuita

Hankkeen tavoitteena on täydentää vuosikymmenten aikana koottua MTT:n hedelmäpuukokoelmaa. Kokoelmassa on suomalaisten jalostettujen lajikkeiden lisäksi paikallislajikkeita. Kokoelmasta puuttuu noin 20–30 paikallislajiketta. Lisäksi osa kokoelman lajikkeista tarvitsee verrannäytteen lajikeaitouden varmistamiseksi. Paikallislajikkeiden synthyistoriasta ja viljelyyn leviämisestä on myös vähän tietoa.

Hanke kutsuu kaikki ne paikka-

kunnat, joissa omenan ja päärynän paikallislajikkeet ovat syntyneet, mukaan niiden viljelyyn. Tavoitteena on, että paikallislajikkeet säilyisivät syntypaikkakunnillaan. Ensimmäinen paikkakunnan nimikkopuu, 'Huivitus'-omena, istutettiin kesällä 2012 Yläneen kotiseutumuseon kasvitarhaan, jossa se on kaikkien nähtävillä. Toivomme, että useita vastaavia paikkakuntien nimikkopuita istutetaan syntypaikkakunnan julkiseen puutarhaan tai puistoon.

Hanketta rahoittaa Suomen Kulttuurirahaston keskusrahasto, Uudenmaan maakuntarahasto ja MTT. Hanke on myös osa eurooppalaista hanketta, jossa kartoitetaan maatiaiskasvien nykyviljelyn laajuutta Suomessa, Italiassa ja Isossa-Britanniassa.

Hankkeen tutkimusryhmä koostuu MTT:n omenatuntijoista sekä DNA-kantavertailun ja kasvigeeni-varojen asiantuntijoista.